20/09/2024

Археолози откриха останки от католикона на манастир на свети Теодосий Търновски

През настоящия археологически сезон, експедиция ръководена от проф. д-р Хитко Вачев и магистър Илиян Петракиев от Регионален исторически музей – Велико Търново реализира началната фаза на проект, свързан с издирването и проучването на исихаска монашеска обител, съобщиха археолозите.

Тя е упомената в средновековните писмени извори от XIV в., но досега не е установено точното ѝ местоположение.

Анализирайки данните от писмените свидетелства, екипът започва проучването на терен, разположен западно от гр. Велико Търново, в землището на близкото с. Самоводене. В резултат на разкопките са разкрити архитектурните останки на средновековен храм издигнат през XIV в.

Архитектурно-стиловите му характеристики недвусмислено сочат, че той принадлежи към най-бляскавите образци на Търновската архитектурна школа от епохата на Второто българско царство. Стените на църквата са изградени от прецизно издялани каменни блокчета и тухли. Фасадите са раздвижени от псевдоконструктивни ниши, горната част на които е увенчана с гирлянди керамопластични елементи в няколко цвята. Подпокривните корнизи са били украсени със специално изработени тухли тип „вълчи зъби“ и керамични елементи, които за пръв път се откриват в българските земи. От северната страна на църквата е била издигната засводена галерия, чиито арки са били върху носещи каменни колони.

Вътрешността на храма и галерията е била богато украсена със стенописи. Олтарът на църквата е отделен от останалата част посредством зидана олтарна преграда, която също е стенописана.

Свързвайки резултатите от археологическите проучвания с данните съдържащи се в „Житието на Св. Теодосий Търновски“ написано от самия Вселенски патриарх Калист е установено, че разкритата църква е католиконът на манастира, чийто игумен е свети Теодосий Търновски.

Свети Теодосий Търновски е голям църковен реформатор, ерудит, учител на

бъдещия Търновски Св. Патриарх Евтимий. Той е инициаторът на свикването на църковен събор през 1355 г. срещу еретическите учения на т.нар. варлаамити и адамити. Той е главния обвинител срещу тях и съборът завършва с пълна победа над еретиците.

Близките връзки между видния исихаст и българския цар Иван Александър имат за резултат издигането на монашеска обител в близост до старопрестолния град.

В житието на Св. Теодосий Търновски е отбелязано, че царят и приближените му боляри не само са ктитори на строежа, но и лично, макар и символично участват в строежа на църквата и килиите около нея. В произведението е отбелязано, че цар Иван Александър носи в дрехата си пясък за строежа от близката река. Упоменатото разстояние от реката до новостроящия храм е три поприща (средновековна мярка за разстояние равна на 185 м), което прави 555 м. Измервайки със съвременни средства това разстояние е установено, че то съвпада с това отбелязано в писмения извор.

Друго важно потвърждение, че това е църквата на манастира на Св. Теодосий Търновски се явява фактът, че в „Житието“ изрично и единствено спрямо други писмени извори за строеж на храмове е отбелязано, че цар Иван Александър издига за видния исихаст „красива църква“. Това определение кореспондира с разкритите при проучванията архитектурни останки на храма.

Пред проучвателския екип стоят редица предизвикателства свързани с бъдещите археологически изследвания.

Освен пълното разкриване на храма и принадлежащите сгради на манастира съществува реална възможност да бъде открит гробът в който е погребан един български светец. Става дума за сподвижника на Св. Теодосий Търновски и игумен на манастира Роман Търновски. За него в „Житието“ е отбелязано, че след като приключва земния си път, монасите от обителта го погребват като свой отец. Св. Роман Търновски е канонизиран и паметта му се чества на 17 февруари.

Установеното местоположение на новоразкрития средновековен манастир и наличието в близост до него други монашески обители поставя на дневен ред въпроса къде се намира упоменатата в писмените извори от епохата „Търновска Света гора“.

dobrotoliubie.com